

Karl Meersman te Antwerpen, oktober 2005
Ernest van Buynder, voorzitter MuHKA

Dames en Heren,

Er zijn diverse redenen waarom ik met veel genoegen een korte gelegenheidstoespraak wil houden. Er is mijn jarenlange vriendschap met de families Hemelaer en Meersman: Grootvader Arthur Meersman, leerling van Gustave Van de Woestijne was een fijne man en een schilder met een visie. Luc, nonkel van Karl is een rasartiest die een mooie bladzijde geschreven heeft in de geschiedenis van de tweede generatie abstracten. Zonder Luc zou ik hier niet gestaan hebben. Hij heeft mij in mijn jeugd geïntegreerd in de wereld van de beeldende kunst. Er is vader Hugo die binnen de toegepaste grafiek knappe dingen gerealiseerd heeft, maar ik maak hier geen genealogie van Karl Meersman, om hem is het vandaag te doen.

Het oeuvre van Karl Meersman is u bekend. Ik wil het op een originele manier benaderen en over zijn werk reflecteren tegen de achtergrond van mijn actueel denken over kunst, zoals dat de voorbije decenia gegroeid is, niet het minst tijdens mijn nu reeds 15 jaar voorzitterschap van het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen.

Er heersen veel misverstanden over kunst en kunstenaar. Ik geloof niet dat de kunstenaar een profeet is, die in de toekomst kijkt, maar wel dat hij langere voelhorens heeft dan de normale mens en daardoor zuiverder aanvoelt wat eigenlijk op dit moment gaande is. Hij weet daarvoor een vorm, een kleur en een verhaal te vinden en dat op doek of papier weer te geven, zichtbaar, voelbaar te maken. Karl Meersman beantwoordt aan dit nieuwe concept van beeldende kunstenaar. Hij observeert, neemt waar en vertaalt zijn kijk naar technisch verfijnde prenten, die relativerend met de werkelijkheid om gaan en pogen om van een bekende figuur de essentie weer te geven. De toon kan scherp zijn, maar ook door humor zijn verzacht. Nooit echter wordt er onherstelbaar gekwetst. De kunstenaar hanteert een ethische code die hij niet zal doorbreken.

Een andere ervaring. Dat hele raadsel van de kunst heeft weinig te maken met het karakter of het leven van de kunstenaar. Ik ken vele artiesten met een ja, zeg maar slecht karakter en ik ken er ook talrijke met een zachtaardig gemoed. Er zijn avonturiers bij en er zijn er die goed meedraaien in het economisch en maatschappelijk stelsel. Dat doet er allemaal niet toe. Wat echter bij iedere échte kunstenaar aanwezig is, is een grote vitaliteit en karaktersterkte om vol te houden en een zin voor ordening van de omgeving, en soms ook, als de kunstenaar geëngageerd is, voor ordening van de sameleving. Dat uithoudingsvermogen en die zin voor ordening monden uit in ontwikkeling van een eigen nieuwe stijl. Karl Meersman is zo'n volhouder. Nu reeds 17 jaar verzorgt hij de cartoonrubriek voor Trends. Het was een niche die Trends met Karl aanboorden. Knack en andere bladen zijn pas veel later met een soortgelijke rubriek gestart. Gedurende tien jaar heeft Karl hier pionierswerk verricht. Dat grensverleggende is trouwens een aspect van iedere ware artiest.

Sommigen moeten iedere kunstenaar in een vakje kunnen invullen: men is hyperrealist of expressionist, lyrisch of geometrisch abstract ,en zo kan ik nog uren

doorgaan, want de jongste jaren hebben de stijlen zich vermenigvuldigd. Ik zie het anders. Ik stel vast dat de maatschappij evolueert, ontwikkelt en stel vast dat die maatschappij telkens als een plant, als een bloem op een stengel oprijzen. Dat is de kunst, dat is het werk van een kunstenaar, dat is wat zich boven het alledaagse verheft. Ik geloof dat we, alleen wanneer we de kunst in relatie zien met onze samenleving en hoe die daaruit is gegroeid, voor vandaag een mogelijkheid hebben tot beoordeling van kunst. We moeten kijken of er een richting zit in de ontwikkeling van de kunstenaar en of dit ons iets meer vertelt over de groei van onze samenleving, over de verhouding van mens tot mens. Dit is een kernbegrip in de artistieke inschatting van het oeuvre van Karl Meersman. Onze sociaal-economische geschiedenis kan herschreven worden aan de hand van zijn prenten. Met zijn honderden tekeningen scheidt hij een ware "comédie humaine" van zijn, onze tijd.

Met de woorden kunst en kunstenaar ben ik altijd voorzichtig. Ik reserveer de term kunst voor een beperkte kern van objecten, tekeningen en schilderijen die werkelijk de mensen de ogen geopend hebben en de ontwikkeling van de kunst een stap verder gebracht hebben. Kijk naar de prenten aan de wand en u ziet iets totaal nieuws, het worden zelf referentiewerken voor de toekomst. Ik zou Karl Meersman nooit een cartoonist noemen, maar wel een kunstenaar die zich uitdrukt via het medium van de cartoon. Net zoals een Honoré Daumier in het Frankrijk van de negentiende eeuw de karikatuur hanteerde als artistiek medium. Karl Meersman is de chroniqueur van het laatste decennium van de vorige eeuw en het begin van deze eeuw. Hij is bezig met de essentie van spilfiguren uit onze samenleving -ondernemers, politici, rechters, advocaten, kunstenaars, journalisten – zichtbaar te maken, zowel het onbewuste als het bewuste. Nu eens overheerst daarbij het satirische element, dan weer de ernst van zijn sociaal geweten. Dat maakt een zeer boeiende en aparte figuur van hem. Er is geen vergelijking van Karl Meersman met anderen mogelijk. Je kunt nergens een bepalende meester aanwijzen. De man heeft het absoluut zelf gevonden. Ik ben er van overtuigd dat hij zich in de toekomst zal blijven ontwikkelen op het moeilijke pad dat hij gekozen heeft. Grote kunst moet immers net als het leven een experiment blijven.